

Članek za revijo Cerkev v sedanjem svetu

Tema članka: oratorij

Napisan na podlagi sklepa 40. seje SŠK (26. 2. 2008): »Poznavalci naj v reviji Cerkev v sedanjem svetu objavijo predstavitev, kaj oratorij je in kaj ni.«

Avtor: Jure Babnik sdb

Prava podoba oratorija

Poletni oratoriji¹ v zadnjih letih doživljajo pravi razcvet. To potrjuje že bežen pregled števila župnij, ki so imele oratorij: leto 2004 – 140 župnij; leto 2005 – 170 župnij, leto 2006 – 200 župnij, leto 2007 – 240 župnij. Zavedamo se, da pastoralna dejavnost ni in ne more biti ulovljiva v številke. Veselje nad porastom oratorijev, ki po eni strani pomeni večje število mladih, vključenih v pastoralo Cerkve, spremlja skrb za kvaliteto samega Oratorija na nacionalni ravni. Zato je Slovenska škofovska konferenca Oratorij razglasila za pastoralni projekt nacionalnega pomena, ki ga vodi Salezijanska mladinska pastorala in ki sodeluje z Medškofijskim odborom za mladino.² Da bi pri čim širšem krogu pastoralnih delavcev pomagali pri globljem razumevanju principov oratorija, bomo v članku predstavili ključne poteze oratorija z zgodovinskega, duhovnega, vzgojnega in pastoralnega vidika.

Zgodovinski oris oratorija

V pastoralno-katehetski dejavnosti se beseda oratorij prvič pojavi s sv. Filipom Nerijem (1515 – 1595). Sproščeno druženje, ki ga je oplemenitil s katehezo (pripovedovanje zgodb o svetnikih), je poimenoval oratorij. Do tedaj je bila beseda oratorij rezervirana za poimenovanje bogoslužnega prostora oz. molilnice. Najstarejši znan oratorij (molilnica) je Santa Maria in Cosmedin v Ravenni iz 12. st.³ Večglasne skladbe, ki so jih skladali za uporabo v Filipovem oratoriju, so kasneje prešle v glasbeno zvrst z imenom oratorij. Z oratorijem kot katehetsko-pastoralnim pristopom k mladim se je ukvarjal tudi milanski nadškof in kardinal sv. Karel Boromejski (1538-1584), ki je šole krščanskega nauka (*scuole della dottrina cristiana*), namenjene mladim, prav tako poimenoval oratorij⁴.

Za omenjenima pionirjema se je z oratorijem intenzivno ukvarjal sv. Janez Bosko⁵ (1815-1888). Kot duhovnik je iskal primeren pastoralni odgovor na veliko stisko množice mladih, ki so v mesto Torino prišli »s trebuchom za kruhom« in so se znašli brez primerne socialne, duhovne, pastoralne in vzgojne oskrbe ter bili prepuščeni na milost in nemilost surovemu kapitalizmu. Odločil se je za oratorij, ki se ga je učil pri Filipu Neriju, Karlu Boromejskem in še nekaterih drugih duhovnikih. Idejo oratorija je vse svoje življenje dodelaval in don Boskov oratorij je postal svojska in nova stvaritev. Vanj je vnesel svojo pastoralno in vzgojno izkušnjo, ki sta bili glede na dotedanjo pastoralo in glede na dotedanjo vzgojo novost. Don Bosko je zaslužen, da se je oratorij kot pastoralna dejavnost razširil praktično po vsem svetu. Redovni družbi salezijancev, ki jo je ustanovil, je oratorij zapustil kot tipičen pastoralni pristop, oratorijskega duha pa kot trajno merilo za presojanje vsake druge pastoralne dejavnosti. Oratorijski kriterij v salezijanskem poslanstvu je

¹ Oratorij pišemo z malo začetnico, kadar pod tem mislimo zvrst pristočnega pastoralnega programa. Z veliko začetnico ga pišemo, kadar gre za poimenovanje nacionalnega pastoralnega projekta z imenom Oratorij. Prav tako ga z veliko pišemo, kadar mislimo na don Boskov oratorij v Valdoccu (ime ustanove).

² Prim. *Sklepi 40. redne seje Slovenske škofovske konference*, v: *Sporočila slovenskih škofij* 4(2008), 73.

³ Prim. S. Mercorillo, *È oratorio! Capire il presente. Progettare il futuro. Aprirsi all'infinito*, Elle Di Ci, Torino 2005, 12.

⁴ Prim. G. Barzagli, *Tre secoli di storia e pastorale degli Oratori milanesi*, Torino: Elle Di Ci. Torino, 1985, 61-79.

⁵ V besedilu za svetnika uporabljamo poimenovanje: Janez Bosko (slovenjeno izvorno ime Giovanni Bosco) in don Bosko (*don* je italijanski naziv za duhovnika – izhaja iz lat. *dominus* – *gospod*).

tako močan, da je dobil svoje mesto v njegovi temeljni listini – konstitucijah: »Don Bosko je v svojem prvem oratoriju živel tipično pastoralno izkušnjo. Za fante je bil to dom, ki sprejema, župnija, ki evangelizira, šola, ki uvaja v življenje, in dvorišče za njihove prijateljske stike in za življenje v veselju. Pri uresničevanju našega poslanstva danes nam je valdoška izkušnja⁶ trajno merilo za presojanje in prenavljanje vsake dejavnosti in ustanove.«⁷ Podobno vlogo vira in kriterija pastoralne dejavnosti igra oratorij pri sestrah hčerah Marije Pomočnice: »Oratorij je za hčere Marije Pomočnice ustanova, ki na poseben način izraža salezijanskega duha po prvi don Boskovi zamisli.«⁸

S prvimi salezijanci je leta 1901 v Slovenijo prišel tudi oratorijski pastoralni pristop. Ustanovili so več oratorijskih ustanov, ki so živele do 2. svetovne vojne. Ponovna oratorijska pomlad se začne ob stoletnici don Boskove smrti (1988). Salezijanci in hčere Marije Pomočnice so tedaj začeli precej pastoralnih pobud po vzoru italijanskega poletnega oratorijskega programa Estate Ragazzi. Rezultat in hkrati poenotenje omenjenih oratorijskih pobud je bil Projekt Oratorij, v okviru katerega je pod vodstvom Salezijanske mladinske pastore in s sodelovanjem hčera Marije Pomočnice leta 1995 začel izhajati vsakoletni priročnik za poletni oratorij. Ob vsakoletnem oratorijskem priročniku, ki je temelj za poletne oratorije, so znotraj Projekta Oratorij z leti nastale še druge dejavnosti. Že leta 1995 sta se začeli pomladansko srečanja animatorjev Oratorija, namenjeno predstavitvi oratorijskega gradiva, in jesensko srečanje animatorjev Oratorija, namenjeno skupnemu praznovanju in izmenjavi izkušenj. Od leta 2002 so se skupaj z Mladinsko akademijo začela pripravljati in voditi usposabljanja za animatorje in voditelje Oratorija. Od l. 2006 se voditelji Oratorija srečujejo tudi na jesenskem posvetu voditeljev Oratorija. Zaradi vse večje razširjenosti oratorijev se je zaradi boljše umeščenosti v celotno mladinsko pastoralo začelo tudi intenzivnejše sodelovanje z Medškofijskim odborom za mladino.

Štirje stebri oratorija

Struktura oratorijskega dne, razvidna iz urnika⁹, kaže, da je oratorij uravnotežena dejavnost, ki ustreza človekovi celovitosti in upošteva njegovo duhovno, telesno, psihično, intelektualno in socialno razsežnost. Oratorij ponuja animatorjem in otrokom duhovnost, družabnost, poučnost, zabavo, vzgojo v veri, razvijanje ročnih spretnosti, medsebojno učenje in še bi lahko naštevali. Prav pestrost in uravnoteženost dejavnosti je eden od razlogov za takšen uspeh oratorija.

Uravnoteženost oratorija v oratorijski govorici izrazimo s štirimi stebri: dom, dvorišče, šola in župnija.¹⁰ Don Boskov oratorij je bil dom, ki sprejema, dvorišče (igrišče) za prijateljske stike in življenje v veselju, šola, ki uvaja v življenje in župnija, ki evangelizira. Štirje stebri so vodilo in

⁶ Valdocco je mestna četrt, v kateri je don Bosko razvil svoj oratorij, ki se zaradi zgodovinske pomembnosti imenuje kar valdoški oratorij, pastoralni slog, ki so ga tam živeli, pa valdoška izkušnja.

⁷ *Konstitucije Družbe sv. Frančiška Saleškega*, Salezijanski inšpektorat, Ljubljana 1991, čl. 40.

⁸ Povzeto po *Pravilniku HMP, Namesto rokopisa za članice Družbe Hčera Marije Pomočnice*, Ljubljana 1995; izvornik: *Costituzioni e Regolamenti*, Istituto Figlie di Maria Ausiliatrice, Roma 1982, 73. člen.

⁹ Uveljavljen urnik oratorijskega dne je naslednji: 8.00 – molitev animatorjev | 9.00 – prihod otrok, začetek ob zastavi oratorija, petje, jutranja molitev, dramska zgodba, ki predstavi osrednji vzgojni lik | 10.00 – skupni uvod v katehezo, kateheza po skupinah | 11.10 – ustvarjalne delavnice, vmes molitev angel Gospodov | 12.30 – kosilo in odmor | 14.15 – popoldanske igre oz. veselo popoldne | 16.00 – sklep oratorija s kratko molitvijo in spodbudno mislijo | 16.30 – sestanek animatorjev in priprava naslednjega dne | * vsaj enkrat tedensko je sveta maša (nekateri oratoriji jo imajo vsak dan) | * enkrat tedensko je izlet | * oratorij sodeluje pri nedeljski sveti maši.

¹⁰ V salezijanskih konstitucijah so štirje stebri razvrščeni drugače, kot jih razvrščamo v našem članku. Razvrstitev v konstitucijah (dom, župnija, šola in dvorišče) predstavlja elemente po njihovi pomembnosti (čeprav so vsi enako nepogrešljivi). Razvrstitev v našem članku (dom, dvorišče, šola, župnija) sledi spoznavnim korakom udeleženca, ki na oratoriju najprej začuti domačnost, nato je povabljen v igro in začuti tudi vzgojno dejavnost oratorija. Navadno dosti kasneje se udeleženec zave pomena duhovnosti, ki jo je na oratoriju prejel.

merilo tudi vsakega današnjega oratorija. S tem namenom je oratorijski simbol oz. logotip oblikovan kot hiša, ki stoji sredi dvorišča na štirih stebrih. Štirje stebri hiše so stebri oratorija: dom, dvorišče, šola in župnija. Dodatno grafično sta poudarjena dvorišče in dom, ki predstavljata oratorijsko specifično glede na druge pastoralne programe.

Prvi steber: Oratorij je dom, ki sprejema

Na oratoriju se otroci, animatorji in voditelji počutijo domače, sprejeto in dobrodošlo. Don Boskov oratorij je bil v prvi vrsti namenjen socialno ogroženim in zapostavljenim mladim, ki so bili zaradi potrebe po preživetju v zgodnji mladosti iztrgani iz domačega okolja. Razumljivo je torej, da so taki mladi potrebovali najprej dom, ki so ga izgubili, oz. prostor, ki jim bo dal drugi dom. To je tudi eden od razlogov, zakaj je don Bosko v srcu oratorija hotel imeti redovno družbo, saj redovna družba v svojem bistvu nosi družinsko povezanost in predanost drugim. Družinski duh je ena ključnih značilnosti don Boskove pedagogike.

Ali je oratorij res dom, ki sprejema, se hitro opazi. Vprašanja, s katerimi to zaslutimo oz. preverimo, so: Ali animatorji takoj pristopijo k otrokom, ki jih starši pripeljejo? Ali so animatorji tisti, ki naredijo prvi korak do otroka? Ali opazimo otroke, ki so osamljeni, in pristopimo k njim? Ali animatorji med seboj ustvarijo ozračje sproščenosti, sodelovanja in zaupanja? Ali je voditelj/ica animatorjem notranje blizu? Ali se voditelj/ica trudi, da iz skupine animatorjev ustvari povezano skupnost? Ali je duhovnik sproščeno navzoč med otroki in animatorji? Če so odgovori na zastavljena vprašanja »da«, potem obstaja ta element oratorija.

Drugi steber: Oratorij je dvorišče (igrišče) za prijateljske stike in za življenje v veselju

Dvorišče je značilnost oratorija, ki jo obiskovalec začuti takoj po domačnosti (dom). Ko je otrok na oratoriju sprejet (dom), ga animator uvede v igro. Enako velja za odnos med animatorjem in voditeljem – ko je animator sprejet, je prva dejavnost, ki sledi, zabavna, sproščujoča in povezujoča. Značilnost, da je oratorij dvorišče (igrišče), izhaja iz notranje potrebe, ki jo otrok in mladostnik čutita na svoji stopnji razvoja. Za otroka je igra naravno okolje, v katerem se ves čas giblje in v katerem se tudi uči za življenje. Med igro hkrati naveže odnose in najde prijatelje. Podobno velja za mladostnika, le da je pri njem igra nekoliko manj poudarjena, so pa zato intenzivnejše prijateljske vezi, ki jih v prostem času naveže.

V zvezi s tem stebrom oratorija je don Bosko pogosto ponavljal misel svojega velikega vzornika Filipa Nerija: »Ko je čas za to, tekajte, skačite, zabavajte se, kolikor hočete, samo za božjo voljo nikanar ne grešite.«¹¹ Z istim namenom pripravlja izlete, dramske igre, praznovanja, uporablja glasbo in pesem. Oratorij brez glasbe je po njegovem kakor telo brez duše.

Iz odgovorov animatorjev, kaj je oratorij, vidimo, da jim je podoba oratorija kot dvorišča za prijateljske stike in za življenje v veselju močno pred očmi. Tu obstaja tveganje, da bi oratorij postal igratorij, če bi bila pozornost voditeljev oratorija usmerjena samo k zabavi in druženju. To bi bila zloraba oratorija. Voditelj in zlasti duhovni voditelj oratorija naj bi s svojo izkušnjo animatorjem pomagal, da razširijo svoj pogled na oratorij. Gotovo se je potrebno varovati tudi druge skrajnosti, da bi oratorij postal »prižnica«. Igra, zabava in veselje ustvarjajo veselo razpoloženje, ki je kot dobra zemlja, na katero pade seme oznanjene Božje besede.

Tretji steber: Oratorij je šola, ki uvaja v življenje

Oratoriji 19. in v veliki meri 20. stoletja so bili šola v pravem pomenu besede, saj so socialno ogroženim mladim ponudili pouk raznih predmetov, kar jim je koristilo za njihovo poklicno življenje. Podobno funkcijo opravlja danes oratorij v manj razvitih delih sveta. Tudi poletni oratorij ohranja element šole. Vemo, da formalno izobraževanje, za katerega v našem okolju dobro poskrbi šolski sistem, ne zajame vseh področij učenja in izobraževanja. Poleg formalnega učenja postaja vse

¹¹ G. B. Lemoyne, A. Amadei, E. Ceria, *Memorie Biografiche di Don Giovanni Bosco, vol. VI, Scuola Tip. Salesiana – SEI, San Benigno Canavese & Torino 1898-1939, 159.*

pomembnejše neformalno učenje in vse bolj vrednotimo tudi priložnostno učenje. Z vidika neformalnega učenja ponuja oratorij razvoj raznih veščin in pridobivanje različnega znanja po poti ustvarjalnih delavnic, v katerih udeleženci lahko razvijejo svoje potenciale. Še pomembnejše za življenje je učenje, ki se dogaja v medvrstniških in medgeneracijskih odnosih, ki na oratoriju nastajajo med otroki, animatorji in voditelji. Kot vsaka skupina je tudi oratorij kraj, kjer se učimo živeti drug z drugim in drug za drugega.

Z vzgojnega vidika oratorija je zanimiva raziskava o animatorstvu kot učnem okolju, ki je bila leta 2007 narejena med 121 animatorji na 9 oratorijih. Na vprašanje »Katero je po tvojem mnenju najpomembnejše znanje, ki si ga pridobil/a pri animatorstvu in bi ga drugje v življenju težje dobil/a?« se je znanje po klasifikaciji uvrstilo v naslednja področja s pripadajočimi deleži odgovorov: pedagoško znanje (63,4%), medosebno znanje (47,2%), timsko znanje (37,7%), znanje o sebi (36,2%), praktične veščine (32,0%)¹².

Prav je, da je voditelj oratorija pozoren še na eno mogočo zablodo poletnega oratorija – da bi oratorij postal laboratorij (prostor delavnic). Velika moč oratorija so namreč ustvarjalne delavnice. V njih se animatorji dobro znajdejo, saj jih ustvarijo glede na svoje sposobnosti, ter jih tudi dobro vodijo in otroci so z njimi zadovoljni. Zato se lahko zgodi, da so animatorji pri načrtovanju oratorija pozorni samo na segment delavnic. Voditelj naj bi animatorjem pomagal razširiti in poglobiti celovit pogled na oratorij.

Četrty steber: Oratorij je župnija, ki evangelizira

Evangelizacija je eden temeljnih namenov oratorija. Don Bosko to potrjuje z besedami: »Poslanstvo Oratorija se je začelo s preprostim prazničnim veroukom.«¹³ »Ta Družba je na svojem začetku preprost katekizem.«¹⁴ »Katekizem v Oratoriju – to je njegov edini namen odrešenja.«¹⁵ Zanimivo je, da je tako živahen pastoralni program ohranil ime oratorij (kraj molitve), ki ga povezuje z najbolj versko dejavnostjo – molitvijo. Don Bosko je na oratoriju dajal velik pomen duhovnosti, zlasti močno je poudarjal pogosto sveto obhajilo, pogoste obiske Najsvetejšega, pogosto spoved, pobožnost do Marije. Brez urejenega odnosa do Boga, brez čiste in mirne vesti oratorij ne more biti dvorišče za življenje v veselju, nemogoče je namreč biti pristno vesel z grehom na duši. Na oratoriju se evangelizacija in vzgoja prepletata: evangelizira se z vzgojo in vzgaja se z evangelizacijo.¹⁶ Kateheza vsakoletnega oratorijskega priročnika ima prav ta namen in strukturo, v njej se ob osrednjem vzgojnem liku močno prepletajo verske in občečloveške vrednote – enih od drugih ne moremo dobro ločiti, saj druga drugo podpirajo – vera podpira vzgojo in vzgoja podpira vero.

Seveda oratorij ni kraj vsiljevanja vere, kraj prozelitizma; je pa kraj, kjer se življenje in vera naravno prepletata. Oratorijska molitev je vesela in ustvarjalna, preprosta in globoka: odpira se skupnostni udeležbi, povezana je z življenjem in se v njem nadaljuje.¹⁷ Oratorijska duhovnost ima pet značilnosti: 1. je duhovnost vsakdanjega – Bog je navzoč v vsakdanji stvarnosti in ne samo v izrednih doživetjih; 2. je duhovnost veselja in optimizma – karkoli te vznemirja, ni od Boga; 3. je duhovnost prijateljstva z Jezusom; 4. je cerkveno občestvena duhovnost; 5. je duhovnost odgovornega služenja.¹⁸

Oratorij je kraj, kjer so se vzgajali svetniki (Dominik Savio je bil član don Boskovega Oratorija) in tudi danes ne sme izpred oči izgubiti cilja svetosti.

¹² Prim. J. Babnik, *Prostovoljno animatorstvo kot učno okolje*, v: *Andragoška spoznanja* 4(2007), 42.

¹³ G. B. Lemoyne, A. Amadei, E. Ceria, n. d., vol. VII, 890.

¹⁴ G. B. Lemoyne, A. Amadei, E. Ceria, n. d., vol. IX, 61.

¹⁵ G. B. Lemoyne, A. Amadei, E. Ceria, n. d., vol. XIV, 541.

¹⁶ Prim. E. Viganò, *Il progetto educativo salesiano, Atti del Consiglio generale della Società salesiana* 290, settembre 1978. Slovenska izdaja: *Salezijanski vzgojni načrt, Glasilo vrhovnega sveta salezijanske družbe*, september 1978, št. 290, 30-70.

¹⁷ Prim. *Konstitucije Družbe sv. Frančiška Saleškega*, čl. 86.

¹⁸ Prim. Družba sv. Frančiška Saleškega, 23. vrhovni zbor, *Vzgoja mladih za vero (Zborovski dokument)*, Salezijanski inšpektorat, Ljubljana 1990, 83.

Preventivni vzgojni sistem

V središču je oseba

Oratorij pravzaprav ni dom, dvorišče, šola in župnija, ampak oseba (osebe), ki poskrbi(jo), da je oratorij dom, dvorišče, šola in župnija. Kot vsaka vzgojna in pastoralna ustanova tudi oratorij niso prostori, ampak so ljudje. Oratorija ne more biti brez vzgojitelja (voditelja, animatorja, duhovnika, redovnice). Vzgojitelj (voditelj, animator, duhovnik, redovnica) je tisti, ki je v srcu oratorija. On je tisti, ki poskrbi, da so na oratoriju navzoči štirje stebri. Tako bi lahko rekli, da so oratorij animatorji, ki poskrbijo, da je oratorij domač (dom), ki so na oratoriju otrokom prijatelji (dvorišče), ki na oratoriju otroke vzgajajo (šola), ki na oratorij povabijo Boga (župnija).

Asistenca

Don Bosko ni uporabljal izraza animator (takrat ga v današnjem pomenu še ni bilo), ampak izraz asistent. S tem je hotel poudariti posebno vzgojiteljevo vlogo: biti kot vzgojitelj asistent otrok in mladih. Vzgojni koncept asistence se v veliki meri prekriva s konceptom animacije, a ne v celoti.¹⁹ Različnih konceptov animacije in s tem različnih likov animatorjev je veliko: gledališka, turistična, športna, vzgojna, verska. V neki meri so si podobni, v določenih pogledih pa med seboj različni. Zato je bolje, da koncept animacije na oratoriju razlagamo s konceptom asistence in ne obratno. Kot že rečeno, je asistenca temeljni vzgojni princip, ki ga je v vzgojnih odnosih oratorija uvedel don Bosko.

Latinski glagol assistere pomeni: navzoč biti, pomagati, ob strani stati komu. Lahko rečemo, da je asistenca prijateljska vzgojiteljeva (= animatorjeva) navzočnost ob vzgajancu (= udeležencu oratorija). Temeljna prvina oratorijskega animatorja je: biti zraven, biti navzoč. Dobrohotna animatorjeva navzočnost (asistenca) ima dve plati: preprečevalno in spodbujevalno (negativno in pozitivno).

Asistent (animator) prepreči, da bi se v osebni rasti zgodile napake, ki bi trajno škodljivo vplivale na vzgajanca. Glede na krščansko antropologijo vemo, da greh pusti v človeku posledice in da zavira rast v dobrem. Animator torej dobrohotno preprečuje, da bi na oratoriju nastal nered, ki bi bil škodljiv za vse. Temelj takšnega prepričanja je v ideji, da mladi niso slabi, ampak da se zaradi neizkušenosti in nepremišljenosti hitro spozabijo in naredijo slabo dejanje, ki jim prinese negativne posledice. Po drugi strani asistent (animator) spodbuja k osebni rasti in k dobremu (s svojim zgledom, besedo, vzgojnim okoljem).

Vzgojni pristop, katerega temelj je asistenca, se imenuje *preventivni sistem* in ima prav tako kot asistenca preprečevalno in spodbujevalno plat. Preventiva (lat. prae-venire = prej priti, prestreči, prehitovati) namreč v sebi nosi idejo preprečenja slabega in vnaprejšnjega načrtovanja dobrega.

Pedagoški trinom

Poleg asistence je don Bosko za opisovanje preventivnega sistema uporabljal tri pojme: razumnost, vernost in ljubeznivost. Vsi trije dodatno razložijo vzgojno ravnanje in notranjo držo asistenta (animatorja).

Razumnost pomeni, da asistent v svojih vzgojnih predlogih ravna v skladu z zmožnostmi vzgajanca in da svoje vzgojne predloge razumno utemelji (ni avtoritaren).

Ljubeznivost je zunanji izraz iskrene notranje ljubezni do vzgajanca: »Mladi naj ne bodo samo ljubljene, ampak naj spoznajo, da so ljubljene.« »Vzgojitelji naj imajo radi to, kar ugaja mladim, in ti bodo hitro vzljubili to, kar je všeč vzgojiteljem.« »Kdor se zaveda, da je ljubljen, ljubi, in kdor je ljubljen, doseže vse, zlasti od mladega človeka.«²⁰

Vernost gleda mlade v luči presežnosti človeškega. Izhaja iz prepričanja, da je vsak človek v osebni odnosu do Boga, ki ga v njegovi notranjosti skrivnostno nagovarja in vodi v življenje.

¹⁹ Prim. T. Ciglar, *Rad vas imam, Preventivni vzgojni sistem sv. Janeza Boska*, Salve, Ljubljana 2004, 122.

²⁰ J. Bosko, *Pismo iz Rima, v: Konstitucije Družbe sv. Frančiška Saleškega*, str. 240-242.

Zato vzgojitelj (animator) ne računa samo na svoje moči (ljubeznivost in razumnost), ampak tudi na notranjo otrokovo oz. mladostnikovo dejavnost, po kateri ga Sveti Duh motivira k dobremu.

Dve značilnosti preventivnega sistema sta sorodni večini pastoralnih programov in sta nam tudi na oratoriju lažje dojemljivi. To sta razumnost in vernost. Malo drugače je s tretjo značilnostjo preventivnega sistema: ljubeznivostjo.

Ljubeznivost je več kot samo vzgojna ljubezen. Ljubeznivost je zunanji izraz notranje vzgojne ljubezni. Nekateri vzgojni principi v skladu z vzgojno ljubeznijo zagovarjajo zunanjo strogost (npr. »Kdor prizanaša šibi, sovraži svojega sina, kdor pa ga ljubi, ga zgodaj vzgaja«, Prg 13,24). Postavijo jasna pravila in strogo zahtevajo njihovo izpolnjevanje; pozitivno vedenje nagradijo, negativnega pa kaznujejo.

Zunanja strogost kot izraz notranje ljubezni bi bila proti oratorijskemu vzgojnemu slogu, ki prakticira zunanjo ljubeznivost in dobrohotnost kot izraz notranje ljubezni: »Mladi naj ne bodo samo ljubljeni, ampak naj spoznajo, da so ljubljeni.«

Ljubeznivost gre z roko v roki z animatorjevo stalno navzočnostjo, ki jo imenujemo *asistenca*. Samo asistenca (dobrohotna navzočnost) zagotavlja, da bodo otroci vztrajali in se vzgajali v dobrem. Brez asistenc preventivni sistem ne deluje.

Ljubeznivost in asistenca sta dva principa, ki nista sama po sebi umevna, in če voditelj oz. animator oratorija vanju ni bil uveden, se lahko zgodi, da na oratoriju izgineta in oratorij ni več oratorij. Nezmotljivi kazalnik asistenc in ljubeznivosti je oratorijski odmor. Če tedaj vidimo otroke v eni skupini, animatorje pa v drugi – ločeni skupini, potem asistenc in ljubeznivosti ni več in oratorij je izgubil svojo dušo. Takšno (žal resnično) situacijo oratorija opisuje don Bosko v svojem Pismu iz Rima I. 1984, ki velja za njegov najboljši pedagoški spis in v katerem se bori, da bi oratorij nikdar ne izgubil asistenc in ljubeznivosti²¹.

Karizmatični vidik oratorija

Postavlja se vprašanje, ali je oratorij mogoče poznati, načrtovati in voditi brez poznanja don Boska? Ali ne gre morda za pretirano idealiziranje njegove osebnosti, ko bi vendarle lahko enake stvari počeli brez njega. Gotovo je mogoče oratorij imeti tudi brez don Boska, saj je oratorij obstajal že pred njim. Vendar je don Bosko oratoriju dal močan pečat, ki smo ga opisali zgoraj. Današnji oratorij je pravzaprav don Boskov oratorij. Don Bosko je bil bolj vzgojni praktik kot vzgojni teoretik. Zato oratorijsko pedagogiko razbiramo tako iz njegovih vzgojnih spisov kot iz njegovega življenja. Pri veliki večini animatorjev opažamo, da jih don Boskovo življenje silno navduši. Njegova predanost in vzgojna ljubezen vabita k posnemanju in motivirata za animatorsko delo. Njegovo življenje je pedagoška in duhovna knjiga, iz katere se učimo in najdemo vedno nove smernice za delo na oratoriju.²²

Pastoralna skrb za oratorije

Plenarni zbor Cerkve na Slovenskem pravi: »Pri prenovi občestva in mladinske pastorale je potrebno posebno pozornost nameniti laičkim voditeljem in animatorjem skupin. Ta služba je neizogibna zlasti, ko se v občestvu vzpostavi mreža pastoralnih in vzgojnih ponudb za mlade.

²¹ Prim. J. Bosko, *n. d.*, 237-246.

²² Za spoznavanje don Boskovega življenja in pedagogike priporočamo naslednja dela: Življenjepisi: T. Bosco, *Don Bosko*, Knjižice Ljubljana-Rakovnik, Ljubljana 1988. Krajša oblika: T. Bosco, *n. d.*, Salve, Ljubljana 2001. Avtobiografija: J. Bosko, *Spomini*, Salve, Ljubljana 1996. Pedagoške predstavitve: T. Ciglar, *Rad vas imam*, Preventivni vzgojni sistem sv. Janeza Boska, Salve, Ljubljana 2004. P. Braido, *Il sistema preventivo di Don Bosco*, PAS-Verlag, Zürich 1964. P. Braido, *L'esperienza pedagogica di Don Bosco*, LAS, Roma 1988. P. Braido, *Prevenire non reprimere, Il sistema educativo di Don Bosco*, LAS, Roma 2000.

Odgovorni za pastoralo naj bi torej intenzivneje iskali in vzgajali voditelje iz vrst mladih. Mladinske pastore bo končno toliko, kolikor bo v Kristusu 'močnih' in pedagoško kakovostnih voditeljev, ki so pripravljeni skupaj z mladimi hoditi in iskati.«²³

Poletni Oratorij je pastoralni program, v katerem se za veliko mladih začne pot animatorstva in pot močnejšega služenja Cerkev. Podatki kažejo tudi, da se mnogi animatorji po enem ali dveh letih odpovedo svoji animatorski službi.²⁴ Zakaj? Odgovor ne more biti enoznačen in preprost. Gotovo je, da so iz animatorstva odšli, ker se v njem niso dovolj notranje osebnostno prepoznali. Voditelji oratorijev so prepričani, da njihovi animatorji niso dovolj notranje duhovno močni, težko jih je pripraviti na duhovne vaje.²⁵ Kljub ponudbi za vzgojo animatorjev, ki jo dajejo Slovenska šola za animatorje (SŠA), Projekt Oratorij in Mladinska akademija, ostaja vzgoja animatorjev močan izziv.

Kakšna naj bo torej vzgoja animatorjev, da bo animatorjem pomagala vztrajati v animatorstvu in da bodo oratoriji, ki jih bodo pripravljali, kvalitetni? Menimo, da kvalitetna vzgoja animatorjev, ki zagotavlja kvalitetne oratorije, ne more iti mimo zgoraj zapisanih duhovno-pedagoških značilnosti oratorija in ne mimo don Boska. Z vidika oratorija naj bi animatorje uvedla v:

- štiri stebre oratorija: dom, dvorišče, šola in župnija,
- asistenco in preventivni sistem (vernost, razumnost, ljubeznivost),
- poznanje don Boskovega življenja,
- konkretno uresničenje ideje oratorija v različnih pastoralnih oblikah,
- oratorijsko duhovnost: duhovnost vsakdanjega, duhovnost veselja in optimizma, duhovnost prijateljstva z Jezusom, cerkveno občestvena duhovnost, duhovnost odgovornega služenja.

Skrb za vzgojo animatorjev ter za duhovno-pedagoško identiteto in kvaliteto oratorijev je toliko večja, kolikor več oratorijev vsako leto na novo nastaja. Kažeta se dve veliki potrebi:

1. formacija novih oratorijev in
2. ustvarjalnost na oratorijih, ki tečejo že dalj časa.

Prvo smo razložili in je razumljiva – kdor začenja na novo, naj začenja prav in naj se da poučiti, kajti prvi koraki najbolj zaznamujejo prihodnost. Druga potreba, potreba po ustvarjalnosti, je potreba oratorijev, ki imajo za seboj že daljšo zgodovino. Da ne bi bili dolgočasni in monotoni, je potrebno kaj spremeniti, na novo oblikovati, hkrati mora oratorij ostati oratorij. Novost in zvestobo duhovno-pedagoški identiteti oratorija zmoremo samo, če imamo dovolj vedenja o tem, kaj oratorij sploh je – in spet smo pri formaciji voditeljev in animatorjev oratorija.

Čigava naloga je to in kdo je dovolj močan, da jo uresniči? Ali se zmoremo postaviti ob bok drugim mladinskim ponudbam na pestrem sodobnem tržišču? »Ubi concordia, ibi victoria« - kjer je sloga, tam je zmaga; ali še bolje, če rečemo z Jezusom: »Oče, daj da bodo eno, kot sva midva eno, da bo svet spoznal, da si me ti poslal« (prim. Jn 17,20-23). V sodelovanju med Projektom Oratorij in župnijami, med Slovensko šolo za animatorje, Mladinsko akademijo, nastajajočim Združenjem animatorjev Oratorija in drugimi nosilci animatorske pastore je moč, ki daje upanje. Zato pozdravljamo odločitev Slovenske škofovske konference, da je Oratorij, katerega nosilec je Salezijanska mladinska pastore in ki sodeluje z Medškofijskim odborom za mladino, razglasila za pastoralni projekt nacionalnega pomena. S tem znamenjem podpore hkrati daje gotovost in trajnost prizadevanju, ki ga Projekt Oratorij opravlja za župnijske oratorije. Verjamemo, da na nam bo vsem v korist.

Jure Babnik sdb,
voditelj Projekta Oratorij

²³ I. Štuhec (ur.), *Izberi življenje, Sklepni dokument Plenarnega zbora Cerkev na Slovenskem*, Družina, Ljubljana 2002, čl. 339, str. 133.

²⁴ Prim. J. Babnik idr., *Anketa o župnijskih animatorskih skupinah, ki se ukvarjajo z Oratorijem v Sloveniji, v kateri je sodelovalo 97 župnijskih animatorskih skupin*, Projekt Oratorij pri Salezijanski mladinski pastore, Ljubljana 2007, 1.

²⁵ Prim. J. Babnik idr., n. d., 6-7.